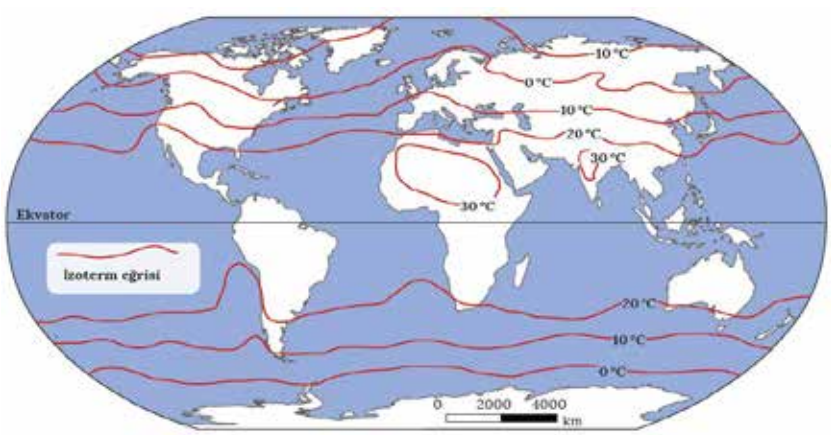
COĞRAFYA Sınıf-9

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU EŞ SICAKLIK EĞRİSİ (İZOTERM) VE DÜNYA SICAKLIK HARİTALARI

DÜNYADA SICAKLIĞIN DAĞILIŞI

Sıcaklıkları aynı olan noktaların birleştirilmesi ile elde edilen eğrilere **eş sıcaklık eğrisi** (izoterm) denir. Yıllık sıcaklık dağılışlarını göstermek için **eş sıcaklık eğrisi (izoterm) haritaları** kullanılır. Gerçek sıcaklık değerlerine göre hazırlanan sıcaklık haritalarına **gerçek sıcaklık haritası** denir. Yükselti faktörü ortadan kaldırılarak hazırlanan sıcaklık haritalarına da **indirgenmiş sıcaklık haritası** adı verilir.

Harita: Dünya yıllık ortalama indirgenmiş sıcaklık dağılış haritası

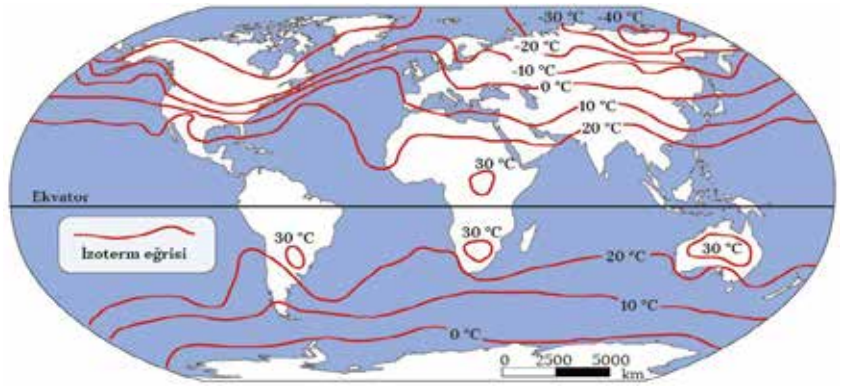
Dünya üzerinde sıcaklık değerleri çeşitli etmenlerin etkisi ile değişir. Yıllık ortalama indirgenmiş sıcaklık dağılış haritası incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılır:

- Dünya'nın şeklinden dolayı genel olarak sıcaklık Ekvator'dan kutuplara doğru azalır.
- Günlük harekete bağlı olarak (dinamik nedenler) dönencelerdeki düşük nem oranı, yüksek sı-caklıklara neden olmuştur (özellikle Yengeç Dönencesi).
- En düşük ve en yüksek sıcaklıklar, karaların daha fazla alan kapladığı Kuzey Yarım Küre'de görülür.
- Kuzey Yarım Küre'de karaların batı kıyılarının, Güney Yarım Küre'de ise karaların doğu kıyılarının daha sıcak olmasının nedeni okyanus akıntılarıdır.
- Kara ve denizlerin yarım kürelerde farklı dağılması, eş sıcaklık eğrilerinin Güney Yarım Küre'de Kuzey Yarım Küre'ye göre daha düzgün uzanmasını sağlamıştır.

OCAK AYI ORTALAMA SICAKLIK DAĞILIŞI

Ocak ayında Kuzey yarım kürede kış, Güney yarım kürede ise yaz mevsimi yaşanmaktadır. Bu durum her iki yarım kürede sıcaklık değerlerinin oldukça farklı olmasına yol açar. Ocak ayı ortalama sıcaklık dağılışı haritası incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılır:

- Yaz mevsiminin yaşanmasına bağlı olarak en yüksek sıcaklıklar Güney yarım kürede Oğlak Dönencesi civarında görülür.
- Kuzey yarım kürede 25 °C'den daha yüksek sıcaklık değerlerine rastlanmaz.
- Sibirya, Grönland Adası ve Kanada'nın kuzeyi ocak ayında dünyanın en soğuk yerleri durumundadır.
- 0 °C ve 10 °C eğrileri Kuzey yarım kürede Atlas Okyanusu ve Büyük Okyanus üzerinde kuzeye, Asya ve Kuzey Amerika üzerinde ise güneye doğru sapmaktadır.
- Batı Avrupa'da izotermlerin kuzeye yönelmelerinin nedeni Gulf Stream sıcak su akıntısıdır.
- Denizler ve okyanuslar Güney yarım kürede daha fazla yer kapladığı için 0 °C ve 10 °C eğrileri Kuzey yarım küreye göre daha düzgün bir uzanış gösterir.
- Güney yarım kürede en soğuk yerler Antarktika civarında görülmektedir.

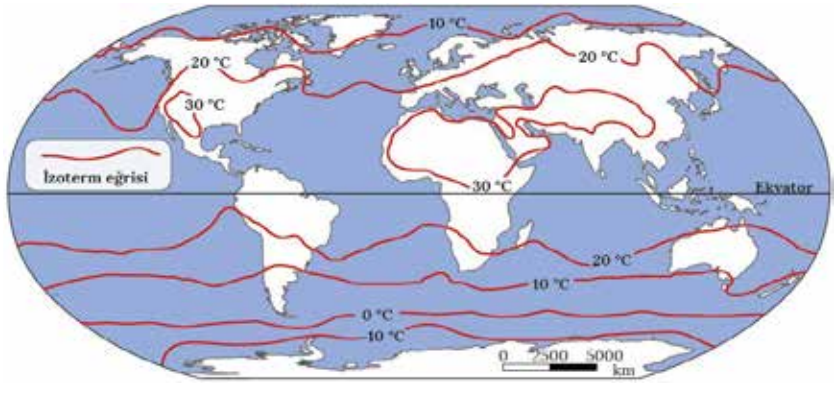

Harita: Dünya ocak ayı ortalama indirgenmiş sıcaklık dağılış haritası

TEMMUZ AYI ORTALAMA SICAKLIK DAĞILIŞI

Temmuz ayında Kuzey yarım kürede yaz, Güney yarım kürede ise kış mevsimi yaşanmaktadır. Temmuz ayı ortalama sıcaklık dağılışı haritası incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılır:

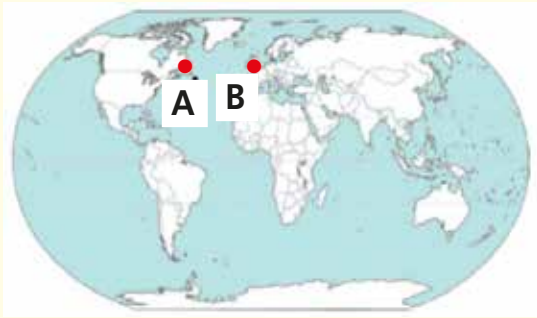
- Kuzey yarım kürede yaz mevsimine rastlayan temmuz ayında 30 °C'den daha çok ısınan yerler oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Bu alanlar 15° ve 40° enlemler arasında bulunmaktadır. Büyük Sahra, Arabistan Yarımadası, Asya'nın iç kısımları ile Meksika ve Kuzey Amerika'nın iç kısımları dünyanın en sıcak yerleridir.
- Temmuz ayı için ise izoterm eğrilerinin Güney yarım kürede düzenli, Kuzey yarım kürede girintili çıkıntılı uzandığı söylenebilir. Kuzey yarım küredeki karalar üzerinde eğriler genellikle kutba doğru bir çıkıntı yapar.Alçak enlemlerde okyanuslar üzerinde soğuksu akıntıları nedeniyle eğriler Ekvator'a doğru bir çıkıntı yapar.
- Güney yarım kürede en soğuk yerler Antarktika civarında görülür.

Harita : Dünya temmuz ayı ortalama indirgenmiş sıcaklık dağılış haritası

SORULAR

Soru 1:

Yukarıdaki haritada aynı enlemde yer alan A ve B merkezlerinin yerleri gösterilmiştir.

Haritadaki A merkezinin sıcaklığının B merkezine göre daha düşük olmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

A) Gündüz süreleri
B) Ekvator'a uzaklıkları
C) Okyanus akıntıları
D) Güneş ışınlarının düşme açısı
E) Güneş ışınlarının atmosferde aldıkları yol

Cevap: C

Soru 2:

Merkezler	Gerçek sıcaklık (°C)	İndirgenmiş sıcaklık (°C)
K	10	22
N	-6	8
P	2	18

Yukarıdaki tabloda üç merkezin gerçek sıcaklık değeri ile indirgenmiş sıcaklık değerleri verilmiştir.

Tabloya bakıldığında bu yerlerin ortalama yükseltisinin doğru sıralanışı aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) P > N > K B) N = K > P
C) P = N > K D) K > N > P
E) P > K > N

Cevap: A

Soru 3:

Yeryüzünde sıcaklık genel olarak Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe azalır.

Sıcaklığın dağılışı üzerinde yalnızca bu durum dikkate alındığında aşağıda verilen paralellerin hangisi üzerindeki bir noktada sıcaklığın daha düşük olması beklenir?

A) 20° Kuzey paraleli
B) 44° Güney paraleli
C) 65° Kuzey paraleli
D) 35° Kuzey paraleli
E) 10° Güney paraleli

Cevap: C

Soru 4:

Sıcaklık, genel olarak Ekvator'dan kutuplara doğru azalır. Kutuplar çok soğuk, Ekvator çevresi ise çok sıcaktır.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Eksen eğikliği
B) Dünya'nın şekli
C) Okyanus akıntıları
D) Yörüngenin elips olması
E) Kara ve denizlerin dağılışı

Cevap: B